

LIBRIS Books

Radu Paraschivescu (n. 1960, București) trăiește în Balta Albă și se visează la Roma. E mefient față de avioane, reptile și sfaturile medicilor. Croiște articole pentru ziare și reviste, traduce romane, se ocupă cu hermeneutica ofsaidului în emisiuni de analiză fotbalistică și – mai rar decât i-ar plăcea – scrie cărți. Are câțiva prieteni francezi de nădejde (Millefeuilles, Plaisir Sucré, Macaron etc.), fără să-și fi trădat prima iubită: ciocolata de casă. Se îmbată cu vocea lui David Gilmour și chitara lui Mark Knopfler. La Humanitas, domiciliul lui profesional, publică niște cărți de „Râsul lumii“. Se îndrăgostește repede și-i trece greu. Detestă clișeele, laptele și broccoli. A scris despre nesimțiți, Inês de Castro, Maradona și Caravaggio.

Cărți: *Efemerida* (2000, Libra); *Balul fantomelor* (2000, RAO, reeditare Humanitas, 2009); *Bazar bizar* (2004, Mașina de scris, reeditare Humanitas, 2007); *Fanionul roșu* (2005, Humanitas, Premiul „Ioan Chirilă“ pentru cea mai bună carte de sport a anului); *Ghidul nesimțitului* (Humanitas, 2006); *Fie-ne tranziția ușoară: Mici rostiri cu tâlc* (Humanitas, 2006); *Mi-e rău la cap, mă doare mîntea: Noi perle de tranziție* (Humanitas, 2007); *Cu inima smulsă din piept* (Humanitas, 2008); *Răceni, pișani și veterani* (coord., Humanitas, 2008); *Dintre sute de clișee: Așchii dintr-o limbă tare* (Humanitas, 2009); *Fluturile negru* (Humanitas, 2010); *Toamna decanei: Convorbiri cu Antoaneta Ralian* (Humanitas, 2011); *Astăzi este mâinele de care te-ai temut ieri* (Humanitas, 2012); *Mămuța carpatină* (Humanitas, 2013); *Muște pe parbrizul vieții: Nou catalog de perle* (Humanitas, 2014); *Noi vorbim, nu gândim: Nouă colecție de perle românești* (Humanitas, 2015); *România în 7 gesturi* (Humanitas, 2015); *Povești de dragoste la prima vedere* (coautor, alături de Ioana Părvulescu, Gabriel Liiceanu, Ana Blandiana și Adriana Bittel – Humanitas, 2015); *Cum gândesc polițienii* (Humanitas, 2016); *Aștept să crăpi (de astăzi, în prime time)* (Humanitas, 2016); *Am fost cândva femeie de onoare și alte povestiri* (Humanitas, 2017); *Cartea râsului și a cercetării (Ce se întâmplă cu creierul dacă înveți cuvinte noi în timp ce faci sex)* (Humanitas, 2017); *Două mături stau de vorbă: Scene românești* (Humanitas, 2018); *Orice om îi este teamă: Un partid, doi ani și trei premieri* (Humanitas, 2018); *În lume nu-s mai multe Româzii (planetei noastre asta i-ar lipsi)* (Humanitas, 2019); *Omul care mută norii* (Humanitas, 2019); *Recviem vesel pentru tata* (Humanitas, 2020); *Vitrina cu șarlatani* (Humanitas, 2020); *Acul de aur și ochii Glorianei* (Humanitas, 2021); *Noi suntem români (nimeni nu-i perfect)* (Humanitas, 2022).

Radu Paraschivescu

Cu inima smulsă din piept

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Gureșenia se stinse după ce tăișul cuțitului de argint lovi de câteva ori buza pocalului. Curtenii se uitară cu priviri apoase spre capul mesei, parcă mirați de întrerupere. Unul se șterse la gură cu mâneca brodată a cămășii, altul termină de mestecat pe furiș dumaticatul de carne friptă, al treilea trase o dușcă de vin. Ce-o avea să le spună stăpânul de data asta? În cincisprezece ani de domnie, Afonso al IV-lea luase parte la puține ospete și ținuse rareori discursuri de îmbărbătare înaintea luptelor. Al șaptelea rege al Portugaliei și Algarvelor, urmașul lui Dinis, slăvit fie-i numele, era un oștean aspru și un om dintr-o bucată. Floricelele retorice îl plictiseau, melodramele susurate de baladiști îl lăsau rece. Prefera zăngănitul armurii și scrâșnetul spadei. Trăia într-o lume unde intriga se țesea în fiecare ungher, iar trădarea ajunsese monedă curentă. Veloso da Cunha, cronicarul care-l numise pentru prima dată *O Bravo*, Viteazul, povestea și azi, cui avea timp să-l asculte, cum împlânzise Afonso din priviri un leopard primit în dar de la un curtean dornic să i se vâre pe sub piele.

— Ne vin vești din Castilia. Constanția, fata lui don Juan de Peñafiel, ajunge la noi peste o săptămână. O însoțesc zece nobili și o sută de soldați înarmați până-n dinți. Aduc cu ei douăzeci de catări încărcate cu daruri și trei cai pursânge arabi. Trebuie să-i primim cum se cuvine.

Câțiva meseni murmurară aprobator, pe când ceilalți tăcură, așteptând noi explicații. Bănuiau ce avea să urmeze, dar voiau s-o audă din gura regelui. Sosirea Constanției de Peñafiel nu putea să însemne decât un lucru: prințul Pedro, armăsarul focos care își schimba ibovnica o dată la două săptămâni, avea să fie dresat, înșeuat și închis în colivia înșurătorii. „În manejul menajului“, cum spusese chicotind poetul Jesualdo Miñambres într-un colț de tavernă, imediat după ce-i ajunsese la urechi zvonul despre Constanția și iminentul ei măritiș. Adio giugiuleli toride prin hambare, în poduri neaerisite sau la umbra sălciilor ce plângeau peste Mondego. Adio brunete ciufulete prin căpițe de fân. Adio nopți încinse de mirosul animalelor întăritate. Iubărețului i se pregătea o nuntă care să catifeleze, pe cât se putea, relațiile dintre Portugalia și Castilia.

— A sosit vremea să judecăm cu mintea, continuă regele. Dumnezeu mi-e martor, am făcut destule lucruri pe care n-aș fi vrut să le fac. M-am dus la Óbidos să cad la nvoială cu Smintitul. I-am dat-o pe fica noastră de soție cui n-o merita. I-am lăsat pe nobili să vâneze căprioare pe domeniile regale. Încă o rușine în văzul lumii n-are cum să strice. Constanția o să-mi

fie noră. Știu că lui Pedro n-o să-i placă, dar n-are decât. Sunt treburi de stat, și chiar dacă acum nu-i e capul la ele, o să vină ziua când o să trebuiască să urce pe tron. Portugalia are nevoie de regi așezați, nu de cocoși cu ardei sub coadă.

Curtenii dădură din cap într-o tăcere subalternă, deși unii abia își stăpâneau râsul. Erau tare curioși să-l vadă pe Pedro priponit în atelajul conjugal, alături de o fetișcană pe care nici măcar nu apucase s-o întâlnească. La ce soiuri nevolnice creșteau în Castilia, nu s-ar fi mirat nimeni ca viitoarea infantă să fie o nubilă străvezie, o sperietoare cu leșie în loc de sânge și inima ca o smochină putredă. Dar nu-i puteau spune asta regelui, care se mulțumi să facă un semn nelămurit spre restul mesei, dând de înțeles că n-avea chef să vorbească mai mult și că festinul putea să continue. Mesenii puseră mâna care pe-o ciozvârtă, care pe-un burduf, dar chiar în clipa aceea Felipe Vargas, un asturian pripășit nu se știe cum la curtea portugheză și investit în glumă cu funcția de paharnic, deschise gura și, în loc să dea pe gât, vorbi.

— Trebuia să-l scurtezi de cap pe Smintit când ți s-a ivit prilejul, mărite. Altfel s-ar fi aranjat multe.

Afonso îl fixă cu ochii lui cenușii, în care era greu să citești mânie, blândețe ori nepăsare. Își mângâie bărbuța cu un aer gânditor, dar pe sub masă încleștă pumnul celeilalte mâini și și-l repezi în pulpă.

— Mama ar fi murit de inimă rea, Felipe. Altfel cum crezi că l-aș fi lăsat să scape?

Gura regelui se pungi, ca și cum Afonso tocmai ar fi dat pe gât o poșircă. Amintirea zilei când fusese

silit să facă pace cu fratele său vitreg îl ardea și acum la fel de tare. Pe bastard îl chema tot Afonso, dar curtenii portughezi și oamenii de rând îl știau drept Smintitul. Porecla îi fusese dată chiar de profesorul de scrimă al regelui, care îl văzuse într-un amurg violet pe tânărul cu două vârtejuri în păr vorbind cadavrului unei veverițe în fața unei cortine de leandri. Maestrul se crucise, se ascunsese după colțul unui zid și-și amintise, din cărțile vechi asupra cărora îl prindea somnul noapte de noapte, că istoria întregii lumi, nu doar a Portugaliei, era plină de nerozi, sclerați și cretini – unii chiar de os domnesc.

Însă, cu toate momentele lui de rătăcire, Smintitul era statornic în ura față de fratele vitreg. Iar ura i se preschimbase în dorință de-a ucide când, la moartea lui Dinis, își văzuse rivalul așezat pe tron la Montemor-o-Velho. Mai ales că prima măsură a noului suveran fusese îndepărtarea hotărâtă a Smintitului, pusă să aleagă între secure și surghiun. Afonso Sánches, numit astfel spre a fi deosebit de regesul său frate, alesese exilul și plecase în Castilia fără altă zestre decât praful de pe tălpi, un cal costeliv și un sac cu merinde. Proaspătul rege avusese grijă să-i retragă titlurile și să-i confiște moșiile pe care i le oferise Dinis.

Smintitul începuse să uneltească răsturnarea lui Afonso de îndată ce ajunsese în Castilia. Îmbrobodise câțiva nobili cu făgăduieli mieroase, promisese dregătorii celor care ar fi înlesnit uzurparea și nesocotise sfaturile care îndemnau la supunere. Condusese patru expediții împotriva Portugaliei, fusese înfrânt

de fiecare dată și scăpase viu ca prin minune. La al cincilea atac, fusese prins de oamenii lui Afonso, închis într-un beci umed, prin care vânzoleau guzгани cât capul de cerb, și asigurat că mai avea de trăit cel mult trei zile. Salvarea Smintitului venise de la mama celor doi frați, înțeleapta Elisabeta de Aragón, care-l convinse cu implorări înlăcrimate pe Afonso să nu-și mânjească mâinile cu sângele unui biet nemernic. Noul rege acceptase, cu condiția ca Smintitul să semneze, sub supravegherea Elisabetei, un tratat de pace redactat în condițiile învingătorului – de fapt, un ordin de restricție în variantă feudală, prin care Smintitul i se puna în vedere că simpla apariție pe teritoriul Portugaliei l-ar fi făcut pasibil de execuție fără judecată.

Nesăbuița fratelui vitreg nu fusese singurul necaz ivit în cei cincisprezece ani de când Afonso stătea pe tronul Portugaliei. Tânăra Maria, primul său copil cu regina Beatriz, fusese tocmită pentru măritiș din rațiuni diplomatice – și împotriva voinței sale – cu un barbar bețiv, arțăgos și brutal. Soțul ei, Alfonso al XI-lea al Castiliei, își dovedise prețuirea încă din noaptea nunții, când, beat criță și indispus de apatia augustului mădular, o lipise pe Maria de pereții iatacului regal și o snopise în bătaie. Afonso prinsese de veste după o săptămână, dar preferase să nu riposteze. Însă când aflase că fiica lui începuse să fie făcută de răs în văzul lumii, iar de două ori chiar plesnită peste față fiindcă îndrăznise să-l contrazică, Afonso își adunase sfetnicii și decisese să pornească război împotriva

LIBRIS | We know books

Castiliei. După patru ani de luptă surdă, la rugămintea Mariei, tatăl ei se învoise să slăbească strânsoarea și iscălise tratatul de la Sevilla. Era pentru a doua oară când Afonso făcea pace la intervenția femeilor din familie.

Pe de altă parte, la urechile lui ajungeau tot mai des isprăvile de bidiviu la montă ale nestatornicului Pedro, fratele mai mic al Mariei. Spectrul unei Castilii tot mai dușmănoase, în care Smintitul continua pesemne să urzească, iar Alfonso se răzbuna pe Maria pentru propria nevolnicie, îl făcuse pe urmașul la tron al lui Dinis să pună la cale o nouă alianță. Pedro fusese hărăzit, fără să poată spune nimic, Constanciei de Peñafiel, în speranța că, măcar de data asta, o căsătorie în disprețul oricăror simțiri nu avea să se transforme în chin. Constancia avea avantajul îndoielnic al obișnuinței cu mariajul de conveniență. În baletul diplomației matrimoniale care sacrifică vise, schimbă cariere și frânge destine, fata fusese smulsă din propria copilărie de tatăl ei, ducele Juan Manuel de Peñafiel, supranumit „El Escritor“, și dată la nici doisprezece ani aceluiași Alfonso al XI-lea al Castiliei, care mai târziu avea să-și arate tăria pumnului și moliciunea ștremeleagului față de Maria. Pe atunci Alfonso era un flăcău de șaisprezece ani, mai puțin deprins cu băutura, dar la fel de mojiș și violent, ceea ce atrăsese furia fără margini a ducelui de Peñafiel și anularea căsătoriei în 1327, la Valladolid. Constancia rămăsese cu un gust amar, câteva vânătăi pe brațe și o neîncredere de neșters față de instituția căsătoriei, mai ales așa cum era ea văzută la curtea castiliană.

— Dacă-mi îngădui, mărite.

Vocea cu inflexiuni subtile a lui Manoel Leite, sfetnicul cel mai în vârstă al lui Afonso, se auzi surprinzător de clar, deși în sala de ospete hărmălaia părea stăpână.

— Te ascult, Manu. Cred că știu ce vrei să-mi spui, murmură regele, cu ochii opriți pe zidul din fața lui, îmbăiat de lumina făcliilor.

— Marinizii au ajuns în inima Castiliei. Își fac de cap și îngrozesc lumea. Pun foc, schingiuesc, omoară, pradă tot ce prind, necinstesc fecioare de treisprezece ani.

Afonso ridică brațul și gălăgia încetă într-o clipă. Curtenii îl văzură pe Leite la un pas de rege și pricepură că nu era de joacă. Manoel Leite avea renumele unui consilier iscusit, dar era uscat ca iasca și la o distanță enormă până și față de cele mai simple plăceri ale vieții.

— Mă așteptam, spuse Afonso, mușcându-și buza de jos. Cine-i conduce?

— Iusuf Întâiul, sultanul de Granada, a trimis două mii de oameni care au în frunte un mercenar pe care n-a aflat nimeni cum îl cheamă. I se zice „Chinezul“, chit că nu se știe dacă e sau nu de rasă galbenă. Dar grosul îl dă oastea marocanilor. Sunt cei care au cucerit Gibraltarul și-acum se-ndreaptă spre Tarifa, din câte ne spun iscoadele. Sunt gata să-și urmeze căpetenia până-n mormânt.

Leite își dresă diplomatic glasul și făcu o pauză înaintea de-a da informația finală.

— Iar căpetenia e Abu Hasan.

Prin sala de ospete a castelului Montemor-o-Velho se furișară nălucile unui trecut fioros. Abu Hasan și soldații lui umpluseră câmpul de luptă cu stârvuri descăpățănate la Algeciras, cu șapte ani în urmă, când promiseseră să înece în sânge Castilia și să se stabilească pentru totdeauna în Iberia. Vestea că marocanul acela fanatic ca un ayatollah și crud ca o carnasieră pusese din nou mâna pe spadă nu avea cum să lase indiferentă curtea portugheză. Tratatul de la Sevilla nu însemna doar îmbunătățirea relațiilor dintre al șaptelea rege al Portugaliei și Alfonso al Castiliei, ci și obligația de-a interveni cu forță armată în cazul unei agresiuni împotriva cosemnatarului.

— Trebuie să plecăm neîntârziat spre Castilia, mărite, spuse căpitanul Egas Baltazar Gervasio, cu hotărârea avântată a celor doar douăzeci și șase de ani. Oricât de nesuferit e Alfonso, dacă nu i-am sta alături în luptă, am fi trădători și lași.

Afonso încuviință din cap și își privi comandanții strânși în jurul mesei. Erau viteji, puternici și ar fi trecut prin foc pentru el. Acum semănau cu niște târgoveți poposiți peste noapte la un han, dar pe câmpul de luptă făceau prăpăd. Ochii lui Afonso zăboviră câteva clipe asupra fiecăruia. Iată-i, gata să se ridice în șa, să-și rotească spadele și să ucidă fără să clipească pe oricine ar fi amenințat pacea sau prietenii Portugaliei. Gaspar Diamantino Vermelho, cel mai bun călăreț din ținut, al cărui strămoș luptase în oastea neîntrecutului Afonso Henriques, primul rege al

Portugaliei, în bătăliile Reconquistei, la Santarém și Lisabona. Jacinto Vidigal, comandantul arcașilor, vâltăratul răzvrătit al unui istoric respectat de toată Lusitania, care scrisese câteva sute de pagini despre imperiile almoravid și almohad, sperând până la ultima suflare ca fiul să-i calce pe urme. Calisto Peixe, mare amiral și principe al mării, conducătorul sprâncenat și fără odihnă al unei flote pe care Afonso o ridicase în zece ani cât nu izbutiseră ceilalți șase regi ai Portugaliei laolaltă. Egas Baltazar Gervasio, căpitanul a cărui insistență în a trata cel mai mic afront printr-o provocare țănoșă la duel era egalată doar de pofta de a-i face un copil fiecărei fete frumoase din ținut. Locotenentul Severino Morais, spadasinul grațios care, între lupte, își trecea vremea golind butoaie cu vin roșu sau scriind poezii prin speluncile unde intra deghizat. Elpidio Graça, fost secretar al regelui, care nu mai suportase lânchezeala funcției și ceruse să intre în rândul războinicilor, dovedindu-și pe loc, sub ochii intrigați ai lui Afonso, siguranța în mânăuirea praștiei și a pumnalului. Luis Viriato da Sousa, însinguratul care refuzase să-și vadă familia din clipa când unul dintre nepoți trecuse, din motive misterioase, la islam. Natanael Umberto, Inacio Villamarin, Tristao Terceiro, cei mai îndrăgiți comandanți din armata portugheză, pentru felul cum știau să se apropie de trupe, nedându-se înapoi de la nici o corvoadă și neacceptând să fie tratați altfel decât cel din urmă soldat. În total, zece luptători orgolioși, ale căror isprăvi trecuseră de pe câmpul de luptă în poezii și cântece. Ar fi trebuit